

ATATÜRK'ÜN EĞİTİM KIVILCIMLARINDAN CUMHURİYETİN AYDINLANMA ÖNCÜLERİNE

Cumhuriyetin Aydınlanma Öncüleri projesi adına:
Emre Tek, Ayşegül Turan
cumhuriyetinaydinlanmaonculeri@gmail.com

Bundan yüzyıl önce büyük emek ve fedakarlıklarla kurulan Türkiye, bu yıl 100. yılını kutluyor ve kaotik bir hızla değişen dünyanın dışlıları arasında kendi pozisyonunu belirlemeye çalışıyor. Çağdaş, refah düzeyi yüksek ve geleceğe umutla bakan insanlarla dolu bir ülkeye nasıl sahip olunabileceği konusunda, genç cumhuriyetin ilk dönemleri ile günümüz arasında bir kıyas yaptığımızda, ülkenin aydın gençlerinin ve sorumlu yöneticilerinin önceliğinin hep aynı kaldığını görüyoruz: Eğitim.

"Yedi düvele" karşı askeri ve siyasi mücadele verdiğimiz bir dönemde eğitim bir yandan da, devletin kurucu ve yöneticilerinin gerçekten en büyük önceliği idi. Sakarya Meydan Muharebesi'nin yaklaşık 1 ay öncesinde, henüz Kütahya-Eskişehir Muharebeleri sürerken, 15 Temmuz 1921'de Ankara'da toplanan Maarif Kongresi'nde, savaştan başarıyla çıkıp çıkmayacağı henüz belli olmayan genç cumhuriyetin, gelecek kuşaklar için uygulayacağı eğitim politikaları tartışılmaya başlanmıştı bile.

Yurt dışına öğrenci gönderme politikası

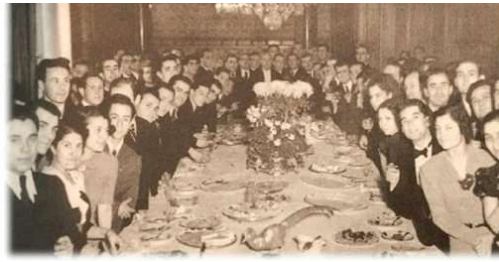
Türkiye Cumhuriyeti'nin yetişmiş insan gücü ile ilgili eksikliklerinin tespiti ve olası çözüm önerilerinin sunulması için yurt dışından getirilen uzmanlar, ülkenin kalkınma sürecinde görev alabilecek uzman kadroların yetiştirilmesi için yurt dışına öğrenci gönderilmesi gerektiğini vurgulamışlardı. Erken Cumhuriyet döneminin genç Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati Bey; "Her sahada mütehasıs ve malumatlı gençlere muhtacdır. Bundan sarf-ı nazar edemeyiz; mekteplerimize kıymetli muallim bulmak için gençlerimizi kabıl olduğu kadar fazla Avrupa'da tahsil ettirmek ihtiyacında olduğumuza şüphe yoktur." sözleriyle yurt dışına öğrenci gönderme politikasına olan inancını açıkça ifade etmişti.

Yurt dışına öğrenci gönderimine özel kanunun çıktığı 1929 yılına kadarki süreçte birçok farklı branştan çok sayıda öğrenci ve çalışan, öğrenim görmeleri amacıyla Avrupa'nın farklı ülkelerine gönderildi. Yine Cumhuriyet öncesinde, Osmanlı İmparatorluğu tarafından benzer amaçlarla yurt dışına gönderilen öğrencilere de öğrenimlerini sürdürrebilmeleri için maddi destek verilmişti. O güne kadar sadece kurumların inisiyatifle yürüyen bu sürecin daha verimli yönetilebilmesi adına, Mustafa Necati döneminde bir kanun tasarısı hazırlandı. Bu kanun tasarısının 1929'da onaylanmasıyla birlikte de öğrencilerin seçim kriterleri, eğitim-öğretim planları, geri dönme şartları, finansal konular ve tarafların karşılıklı sorumlulukları gibi birçok nokta ortaya konmuş oldu.

Bahsi geçen bu kanun, 29 Aralık 1928'de meclise sunuldu ancak Mustafa Necati, kanunun uygulamaya konulduğunu ve yurt dışına giden kıvılcımların birer alev halinde geri dönerek modern Türkiye'nin temelini oluşturmak için attıkları adımları göremeden, 1 Ocak 1929'da, henüz 35 yaşındayken aramızdan ayrıldı. Bu genç Cumhuriyet aydınının ardından gözyaşı dökenlerden biri de, bakanlık yetkisini vererek ona duyduğu güveni gösteren Mustafa Kemal Atatürk'tü.

"Sizi birer kıvılcım olarak gönderiyoruz. Gür alevler halinde geri dönmelisiniz!"

Gazi Mustafa Kemal Atatürk

Fotoğraf, 'Ingeborg Böer'in hususi arşivinden alınmıştır.

Peki biz neyi hedefliyoruz?

Ülkemizin bir asırlık geçmişini incelediğimizde, her alanda bu değerli insanların bıraktığı izlerle karşılaşılıyor, onlarla gurur duyuyor ve yaşadıklarından ders çıkarmaya çalışıyoruz. Bu kıvılcımların kim olduklarına ve bugüne kadar neler başardıklarına ışık tuttuğumuz, bir yılı aşkın süredir emek verdiğimiz Cumhuriyetin Aydınlanma Öncüleri projesi meyvelerini vermeye başlıyor. Peki biz bu proje ile neyi başarmayı amaçlıyoruz?

Eğitimin önemine dikkat çekmek: Kalkınmaya ve toplumsal refaha giden yolun eğitimden geçtiği, artık su götürmez bir gerçek. Geçmişte de böyleydi ancak bilgi üretimi daha yavaş ve bilgi edinme yolları günümüze göre daha meşakkatli olduğundan, başkaları tarafından üretilen bilgiyi edinmek bile yer yer yeterli olabiliyordu. Bugün ise bilgi üretimi akıl almaz boyutlarda ve bu bilgiye erişmek çok daha kolay. Günümüzün sorunu da bilginin, eğer o bilginin üreticisi değil sadece tüketicisi iseniz, siz henüz o bilgiyi edinip içselleştiremeden eskikip güncelliğini yitiriyor

Bir nesil yetişiyor

Bu hedefler ışığında, 17 Haziran Cumartesi günü Berlin Büyükelçiliği'nin ev sahipliğinde, "Bir Nesil Yetişiyor" adlı ilk etkinliğimizi gerçekleştirecek ve araştırma çıktılarımızı sunacağız. Özenle seçtiğimiz konuşmacılarımız, Atatürk'ün askeri zaferlerinin ancak eğitim ve iktisat alanında kazanılacak yeni zaferlerle kalıcı olabileceği düşüncesine ve bilim toplumu olmanın önemine değinecekler. DiasporaTürk'ün küratörlüğünde gerçekleştirilecek olan sergide ise katalimcılar, Kıvılcımlardan bugüne kalan çeşitli kişisel eşyaları inceleme ve Cumhuriyetin ilk 20 yılında Türkiye ile Avrupa arasında gerçekleşmiş olan bu kalkınma yolculuğuna bizimle birlikte tanıklık etme fırsatı bulacaklar.

Etkinliğimiz eş zamanlı olarak Youtube kanalımızdan da izlenebilecek. Ayrıntıları internet sitemizden ve sosyal medya hesaplarımızdan takip edebilirsiniz. Atatürk'ün bizlere emaneti olan Cumhuriyetin 100. yılını yalnızca bir kez tecrübe edeceğiz. Bu sorumlulukla çıktığımız yolda sizin de desteğinizle daha da güçleneceğimizi biliyoruz. Gelin, bu gururu hep birlikte yaşayalım!

İnternet sitesi: [LINK](#) & LinkedIn sayfası: [LINK](#)

1923-1945 yılları arasında öğrenim amacıyla yurt dışına gönderilen kıvılcımlar, Atatürk'ün ifadesiyle ülkeye birer alev olarak döndüler ve genç cumhuriyetin kalkınma hamlesine yön verdiler. Cumhuriyetimizin 100. yılı onuruna başlattığımız "Cumhuriyetin Aydınlanma Öncüleri" adlı projede, 400'ü aşkın kıvılcımla ilgili bilgiye arşivlerden ulaştık ve ikinci yüzyıldaki eğitim ve kalkınma politikalarına ışık tutması umuduyla bir araya getirdik.

olması. Dolayısıyla bilgiyi üreten tarafta olmamız gerektiği aşikâr. Güzel habere şu: Bunu yapabilmek için elimizde çok güçlü araçlar ve geçmişimizde örnek alınacak çok değerli insanlar var; tabii unutmamak ve heyecanı yitirmemek koşuluyla.

Genç Cumhuriyetin kuruluş döneminde, zor şartlar altındaki öğrenim faaliyetlerini araştırmak: Kişisel gelişim kitabı okumak mı yoksa erken Cumhuriyet dönemi eğitim faaliyetlerini araştırmak mı? Bizce kesinlikle ikincisi! Bu zor şartlar altında ortaya konan vizyon ve gösterilen cesareti anlamak ve anlatmak, en önemli hedeflerimizden birisi.

Kıvılcımların kimlikleri ile akademik çalışmalarını tespit etmek ve tanıtmak: Ülkemiz için geçmişte ortaya çıkan fedakarlıkları görünür kılmak ve unutturmamak konusunda bu değerli insanlara borçlu olduğumuzu düşünüyoruz. Bu bağlamda kıvılcımların, gerek yurt dışındayken gerekse de yurda döndükten sonra yaptıkları çalışmalara ve yerine getirdikleri görevlere ışık tutmak istiyoruz.

Hangi branşlara ağırlık verildiğini analiz etmek: Cumhuriyetin ikinci yüzyılına inşa etmek adına ihtiyaç duyduğumuz en önemli becerilerden birisi, erken Cumhuriyet dönemi kadrolarının ülkenin o dönemki ihtiyaçlarını nasıl tespit ettiğini anlamak ve içselleştirmek.

Öne çıkan branşlarla genç Cumhuriyetin yükselme sahaları arasında bağ kurmak: Bu ihtiyaçların doğru tespit edilip edilmediğini ve eksiklikler varsa nereden kaynaklandığını anlamak, diğer taraftan da atılan doğru adımların çeşitli branşlardaki ilerlemeye nasıl katkı sağladığının izini sürmenin, günümüz şartları için işlevsel bir yol haritası oluşturacağına inanıyoruz.

Günümüzdeki burslu öğrencilere ve bursiyer adaylarına motivasyon sağlamak: Geçmişte benzer pozisyonlarda bulunduğumuz ya da benzer pozisyonlara aday olduğumuz insanların yaşadıklarını, beşardıklarını ve başaramadıklarını, hangi şartlarda ve ruh halleri içerisinde mücadele ettiklerini anlamak, omuzlarımızdaki sorumluluğun ve elimizdeki potansiyel gücün farkına varmamız açısından çok değerli.

Kıvılcımlarla ilgili yazılı ve sözlü kaynak üretmek Türk eğitim ve bilim tarihine katkıda bulunmak: Kıvılcımların hikayelerinin tozlu raflarda kalmayıp gelecek kuşaklara aktarımı için elimizden geleni yapacağız. Bilginin kaybolmadığı ve kolay erişilebildiği internet ortamında, arşiv dokümanlarından yola çıkarak üreteceğimiz yazılı ve sözlü kaynaklar ile doğru bilginin görünürlüğünü arttıracacağız.